

Den Allmänna Rösträtten

i socialismens ljus.

»Gif oss den allmänna rösträtten», utropade en gång på ett valmöte i Stockholm en radikal riksdagsmannakandidat, »så faller oss allt annat till!»

»Rösträtten är spegelfakteri. Pänningväldet blomstrar och det arbetande folket svälter lika mycket i de länder, där man har allmän rösträtt. Lefve därför i stället den sociala revolutionen!» Så tänkte kanske i sitt sinne mer eller mindre klart någon grändernas proletär bland dem som lyssnade på talaren.

Hvem har rätt? Eller ha de kanske *bägge* rätt?

Den allmänna, lika och direkta rösträtten är uttrycket för och underpanten på medborgarnes *politiska likställighet*. Så länge ett »*streck*», det må sedan vara pänningstreck, könsstreck eller hvilket som helst, håller borgerligt myndiga, oförvitliga samhällsmedlemmar utanför rösträtten, så äro de utestängda endast *styrda undersåtar, icke fria medborgare*. Det samhälle, som tål inom sig dylika »*streck*», stämplar sig därmed själf som bygt på sådan grund, att några skola *herrska*, de andra blott *lyda*, en klass skall vara ofvanpå och en annan inunder. Men att till och med skriva denna olikställighet i lagarna är oförsiktigt i våra dagar.

Politisk likställighet, hur eftersträfvansvärd den än må vara, vore dock ett allt för abstrakt godt att sätta massorna i rörelse, därest icke fäväldet alltid sörjde för att ge de handgripligaste bevis på hvart underklassens politiska rättslöshet leder — till *oförsynt utplundring och förtryck*. Mot detta onda vill man ha skydd, och så uppstår folkrörelsen för allmän rösträtt, för medbestämmanderätt i skattefrågor och lagstiftning, som *värn* mot det miss-styre, hvarunder folket lider.

Se på vårt eget land! Det nya systemets tullbeskattning och munkaffeförsök ha bland massorna gjort mera för rösträttsaken än alla folk-mötestal om dess rättvisa. *Intresset* har kommit med i spelet. »Vi *måste* ha rösträtt, eljes bli vi skinnade in på bara benen, tvingas till knektar

allihop och få tiga till!» När den tanken blir fullt levande, föder den handling — och det behöfs, ty äfven på andra sidan stå *intressen*, som hålla igen och inte släppa sitt tag för vackra ord. «Makten bör ligga där den ligger» har riksdagens konstitutionsutskott svarat reformens vänner. Man vet sålunda på det hållet fullkomligt hvad det gäller: skall öfverklassens regerande till egen fördel på de breda folklagrens bekostnad få fortgå lika bekvämt och öppet som hittills? *Öfverklassens politiska maktställning* hotas, det inser man, om rösträtten blir allmän. Därför är också rösträttsfrågan en *maktfråga*, och det vittnar antingen om naivitet eller önskan att blanda bort korten om någon söker bestrida en så själfklar sak. Att den därjämte kan ses som rättsfråga, som klokhetsfråga o. s. v. förnekar ingen, men det blir på det stora hela ett orkeslöst teoretiserande, som aldrig bör få skymma undan att *interesse* står mot *interesse* och att *makt* måste sättas mot *makt*.

Klart är att rösträttsreformens vänner också framhålla, när de tala till folket, att röstedelns vapen i arbetarens hand kan duga ej blott till att *afvärja ondt*, äfven att *skapa godt*. Den allmänna rösträtten kan sätta en damm mot förtryckets stegring; men den bör ock kunna gå vidare och smånigen lindra trycket på de svaga — ja, mången säger alldeles upphäfvad det, omskapa samhället till hvad det *bör* vara, men nu icke är, som massorna dagligen till sin bittra skada få erfara.

Stopp dock här litet! Här stå vi vid rösträttens svaga punkt, den som proletären pekar på, när han säger att folket svälter i rösträttsländerna också. Låt oss alltid akta oss att af *ett medel* i frigörelseverkets tjänst, ett godt och inom sitt område ovärderligt medel, göra ett *universalsmedel*, ett arcanum, som skulle kunna uträtta allt och bota allt!

Den som tillskrifver rösträtten en hart när obegränsad förmåga att omskapa samhället, han förbiser att den *politiska* likställigheten icke är detsamma som *verklig* likställighet. Hvarje väljare har blott *en* röst, heter det; men ändå kan *en* persons vilja bestämma öfver kanske tusentals andras, *icke* på grund af någon hans lysande begåfning och kunskaper, utan helt enkelt emedan han har en så inflytelserik *social ställning*, att hans politiska »jämlikar» finna rådligast att icke afvika från den herrskares önskan, af hvilken kanske deras hela existens beror. Och än tydligare framträder denna *faktiska* olikställighet om man utsträcker granskningen från individer till hela klasserna; äfven i länder med allmän rösträtt herrskar öfverklassen, ty största delen af underklassen går icke sina egna, utan sina herrars ärenden, röstar på bourgeoisins kandidater, kämpar ifrigt med i dess inbördes strider och får som lön ett och annat halfgnaget ben, medan herrarne fortsätta med att smörja kråset midt uppe i »demokratins, jämlikhetens och den allmänna rösträttens tidsålder!»

Denna skenbara motsägelse är dock icke svår att förklara. Hvad som djupast afgör ett samhälles utseende är nämligen *icke* dess politiska former, utan dess *ekonomiska* byggnad. Nutidens samhällen befinna sig ännu alla — fast olika långt hunna i utveckling — i sin privat-kapitalistiska period, utmärkt däraf att produktionen sker i allt större skala, blir allt mera samhällig i st. f. individuel, men produktionsmedlen och

lång
lit
nu
fin

med dem arbetets produkter ännu stå kvar som individers egendom. Med andra ord: ett fåtal äro i besittning af nationens produktionsmedel, och vinsten af det arbete, som nädigst »gifves» åt det intet egande flertalet, går i denna minoritets fickor i stället för att komma hela det arbetande folket till godo. Därpå den afgörande klass-delning, det klassvälde, som orubbat står kvar trots all politisk jämlikhet; därpå den absurda orimlighet som hvarje dag upprepas ute i de stora länderna: medlemmen af »det suveräna folket,» den frie medborgaren i ett fritt samhälle, svälter ihjäl utanför millionärens palats; han var »suverän», han hade ingen kung och hans röst räknades ur valurnan lika med en Rothschilds — men från hungersdöden räddade honom icke hans politiska frihet och jämlikhet!

Att detta grundfel i själfva den nuvarande samhällsbyggnaden — att *en* klass arbetar och *en annan* är den, som skördar vinsten därpå — skulle kunna rättas blott med röstsedeln i hand, det måste förefalla föga antagligt. Befrielsen af Amerikas svarta slafvar måste köpas med en blodig kamp mot de upproriska slafvarne; de *hvita* slafvarnes fullständiga frigörelse, parasitklassens slopande som öfverflödigt och skadligt, lär väl håller icke gå för sig utan att den sjunkande klassen försöker en sista vädjan till de materiella maktmedlen.

Men är rösträtten därför värdelös, som vår proletär i början tänkte? Nej, det var en falsk, för långt gående slutsats af en riktig instinkt. Han kände *begränsningen* i verkningarna af det *medel*, hvilket ej sällan höjts till skyarna så, som vore med denna politiska reform egentligen allt vunnet, när sanningen tvärtom är att rösträtten först blir af värde i händer, som veta använda medlet i det stora *framtidsmålet*s tjänst. Den allmänna rösträtten kan och bör ge oss *de politiska förutsättningarna* för ett fritt och lyckligt samhälle; den bör kunna skydda mot förtryckets värsta former, hindra en allt för blodig utsugning, åtminstone från statens sida, betrygga tankens och ordets frihet och äfven bli arbetarklassen till stöd och hjälp i dess första stapplande försök att samla sig och rycka upp till en något människovärdigare existens. I socialt afseende är den dock förnämligast *barometern*, som visar hur ovädret drar den herrskande, på andras arbete lefvande klassen allt närmare; den anger i talet själfständiga socialistiska röster tidstankarnes framgång och graden af arbetarklassens mogenhet. Och kan den ej föra oss utan skakningar öfver den kris som förestår, då ett gammalt samhälle dör och ett nytt födes, så har den dock alltid *mildrat* sammanstötningen, och dess utöfning under nuvarande förhållanden har fostrat släktet för den tid, då den allmänna rösträtten skall tjäna *verkligt* fria och jämlika män och kvinnor vid ordnandet af deras gemensamma angelägenheter.

Hjalmar Branting.

